

Tampereen kaupunki

Muistio talous- seurannan raportoinnista sekä talouden tasapainosta

Tarkastuslautakunta

—

8.10.2019

Talouden ja toiminnan raportointi sekä talouden tasapaino

Olemme antaneet tilinpäätöksen 2018 tarkastamisen yhteydessä 16.4.2019 päivätyn tilintarkastuspöytäkirjan kuntalain mukaisen talouden tasapainovaatimuksen täyttymisestä.

Tämän muistion tarkoituksena on raportoida tarkastuslautakunnalle tilikauden aikaisessa tarkastuksessa tehtyjä havaintoja kaupungin talouden kehityksestä ja sen raportoinnista vuoden 2019 aikana.

Tampere 8.10.2019

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Mari Säynätjoki
JHT, KHT

**Tilintarkastus-
pöytäkirja
talouden
tasapainosta
16.4.2019**

Ote tilintarkastuspöytäkirjasta

- Kaupunginvaltuuston keväällä 2018 hyväksymä talousohjelma on ensimmäisen vuoden osalta toteutunut, mutta se ei ole ollut riittävä tilikauden tuloksen muodostumisen kannalta. Talousohjelman mukaiset vuosien 2019 ja 2020 tavoitteet, noin 35 milj. euroa, eivät riitä kattamaan vuoden 2018 alijäämää.
- Kaupungin tase 31.12.2018 osoittaa kumulatiivisesti ylijäämää 517,6 milj. euroa ja joulukuussa 2018 hyväksytty taloussuunnitelma vuosille 2019 – 2022 ennustaa positiivista tulosta, joten kuntalain 110 §:n mukaista velvoitetta talouden tasapainotusohjelmalle ei ole. Haluamme kuitenkin kiinnittää kaupunginhallituksen huomiota kaupungin talouden kehitykseen ja asukaskohtaisen lainamäärän kasvuun viimeisten vuosien aikana.
- Kaupunginhallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin kaupungin talouden tasapainottamiseksi

**Kaupungin-
hallitus on
käsitellyt tilin-
tarkastuspöytä-
kirjan
kokouksessaan
6.5.2019**

Kaupunginhallituksen vastauksesta

- Vuoden 2019 talousarvioon sisältyy talousohjelman toimenpiteitä yhteensä noin 26,7 milj. euron edestä. Toimintayksiköiden edellytetään ryhtyvän välittömiin toimenpiteisiin talouden tasapainottamiseksi ja talousarvioylitysten estämiseksi. Talousohjelman toteutumisesta raportoidaan säännöllisesti kaupunginhallitukselle.
- Vuoden 2020 talousarviovalmistelussa jatketaan toiminnan ja talouden yhteensovittamista talouden tasapainottamiseksi. Kaupungin talous tullaan tasapainottamaan taloussuunnitelma-kaudella kuntalain edellytysten mukaisesti

**Keskeiset
havainnot**

- *Kaupunginhallitus on käsitellyt tilintarkastuspöytäkirjan kuntalain edellyttämällä tavalla.*

Toiminnan ja talouden raportit	Toiminnan ja talouden seurannan raportointi <p>Kaupungin verkkosivuilla on julkaistu ja luettavissa mm. seuraavat raportit (tilanne 1.10.2019):</p> <ul style="list-style-type: none">— Tampereen talouskatsaukset 7/2019, 5/2019 ja 3/2019— Tampereen toiminnan ja talouden katsaus 4/2019— Tilinpäätösennuste 2018— Tampereen toiminnan ja talouden katsaus 8/2018 ja 4/2018 <p>Nimensä mukaisesti ”toiminnan ja talouden katsaus” sisältää ”talouskatsausta” laajemman esityksen kaupungin toiminnan ja talouden kehityksestä kuluvan vuoden aikana sekä ennusteen siitä, miten se loppuvuoden aikana tulee kehittymään. Dokumentti sisältää koko kaupunkia koskevien tietojen lisäksi konsernikatsauksen sekä talousarvion toteumavertailun palvelualueittain, lautakunnittain sekä kehitysohjelmittain.</p> <p>”Talouskatsaus” sisältää</p> <ul style="list-style-type: none">— tuloslaskelman sekä lyhyen analyysin sen kehityksestä,— tietoa verotulojen ja valtionosuuksien sekä henkilöstömenojen ja palkallisten henkilötyövuosien kehityksestä sekä ennusteet loppuvuodelle,— talousarvion toteumavertailun toimintakatetasolla palvelualueittain ja liikelaitoksissa,— investointien toteuma- ja ennustetietoja koko kaupungin tasolla sekä yksiköittäin ja— rahoituslaskelman toteumatietoja ja tilinpäätösennusteen. <p>Kaupungin verkkosivuilla on myös mm. hyväksytyt talousarviot vuodesta 2010 ja tilinpäätökset vuodesta 2006 alkaen.</p>
Kuukausi-raportoinnin jaksotukset	<p>Kaupungin kirjanpitoon tehdään kuukausittain jaksotukset tulokseen merkittävästi vaikuttavista eristä, jolloin kuukausittainen tulos osoittaa tuloksen ja taloudellisen tilanteen reaaliaikaisesti.</p> <p>Jaksotettavia eriä ovat mm. henkilöstökulut, verotulot (koko vuoden ennusteen jako kuukausille), investoinnit ja poistot, sisäinen ja ulkoinen laskutus sekä ostolaskut.</p>
Keskeiset havainnot	<ul style="list-style-type: none">— <i>Kaupunki julkaisee raportointia talouden kehityksestä ajantasaisesti ja säännöllisesti siten, että se on verkkosivuilla päätöksentekijöiden ja kuntalaisten käytettävissä.</i>— <i>Kaupungin kuukausittainen tulos pyritään muodostamaan siten, että se antaa oikean kuvan talouden kehityksestä vuoden aikana.</i>

Talouden ja toiminnan katsaus 8/2019	Kaupungin tulos 08/2019 ja tilinpäätösennuste <p>Kaupunginhallituksen kokouksessa 7.10.2019 käsitellään talouden ja toiminnan katsaus 08/2019.</p> <p>Katsauksen mukaan</p> <ul style="list-style-type: none">— Kuluvan vuoden tulosennuste on toteutumassa valtuuston hyväksymää muutettua talousarviota heikompana.<ul style="list-style-type: none">— Tulosennuste on -46,5 m€ eli edellisvuoden toteumaa parempi, mutta 17,5 m€ heikompi kuin vuosisuunnitelmassa on arvioitu— Alkuperäisen talousarvion mukainen tulos oli -28,8 m€ ja vuosisuunnitelmassa hyväksytty tulos -29,0 m€— Toteutunut tulos ajalla 1.1.-31.8.2019 on -19,6 m€— Kaupungin nettomenojen kasvuksi ennustetaan 4,1 %, kun vuosisuunnitelma olisi mahdollistanut 2,3 % kasvun.— Verotulojen määrän ennustetaan kasvavan 6,1 % (56 m€) edellisvuodesta, mutta jäävän noin 10 m€ vuosisuunnitelmasta— Valtionosuuksien määrän arvioidaan ylittävän vuosisuunnitelman noin 10 m€ <p>Kaupungin ulkoiset nettomenot eivät ole vertailukelpoisia edellisvuoteen verrattuna Tampereen Voimia liikelaitoksen ja Konsernipalvelukeskuksen toimintojen siirryttyä yhtiöihin 1.1.2019 alkaen. Tällä on ollut vaikutusta henkilöstömäärän pienenemiseen, mutta myös ostopalvelujen kasvuun.</p>
Talousohjelma	Kaupunginvaltuusto hyväksyi talousohjelman 23.4.2018 <p>Talousohjelmassa hyväksyttiin tehostamistoimenpiteet, joilla tavoitellaan yhteensä 43 m€ taloudellisia vaikutuksia vuoden 2020 loppuun mennessä.</p> <ul style="list-style-type: none">— Vuodelle 2018 asetetut tavoitteet, vaikutukseltaan noin 9,1 m€, saavutettiin.— Vuodelle 2019 tavoitellaan noin 26,5 m€ vaikutuksia ja elokuun lopun ennusteen mukaan toteumaksi arvioidaan 28,8 m€ vaikutukset.
Keskeiset havainnot	<ul style="list-style-type: none">— <i>Kaupunginvaltuuston hyväksymän talousohjelman mukaiset taloudelliset vaikutukset ollaan ennusteiden mukaan pääosin saavuttamassa.</i>— <i>Huolimatta talousohjelman toteutumisesta, ennustetaan kaupungin tuloksen vuodelta 2019 muodostuvan merkittävästi alijäämäiseksi ja jäävän vuosisuunnitelmassa ennustettua heikommaksi.</i>

Talousarvion toteumaennuste

Toimintakate-ennusteet	<p>Toiminnan ja talouden raportti 08/2019 sisältää ennusteen talousarvion toteumasta tilinpäätöksessä</p> <p>Raportin mukaan ovat palvelualueet ennustaneet tilinpäätöksen toteumia verrattuna valtuuston hyväksymään vuosisuunnitelmaan seuraavasti:</p> <ul style="list-style-type: none">— Hyvinvoinnin palvelualue: toimintakate 22,1 m€ heikompi<ul style="list-style-type: none">— Sosiaali- ja terveyslautakunta 21,1 m€— Sivistys- ja kulttuurilautakunta 1,1 m€— Elinvoiman ja kilpailukyvyyn palvelualue: toimintakate 3,0 m€ heikompi— Kaupunkiympäristön palvelualue: toimintakate 0,6 m€ heikompi <p>Konsernihallinnon vuosisuunnitelmaa parempi toimintakate-ennuste huomioiden on palvelualueiden yhteenlaskettu toimintakate-ennuste 20,5 m€ vuosisuunnitelmassa hyväksytyä heikompi.</p>
Investoinnit toteumaennuste	<p>Nettoinvestointien määrän (197,6 m€) arvioidaan jäävän vuosiennustetta 37,3 m€ pienemmäksi</p> <ul style="list-style-type: none">— Investointimenoja toteutui elokuun loppuun mennessä 85,3 m€ ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloja 11,0 m€— Koko vuoden ennuste on 197,6 m€
Keskeiset havainnot ja suositus	<ul style="list-style-type: none">— <i>Palvelualueet ovat ennustaneet valtuuston asettamaan sitovuustasoon nähden toimintakateylityksiä, joista sosiaali- ja terveyslautakunnan ylitysennuste on merkittävä.</i>— <i>Kaupunginhallitus on kehottanut ylitystä ennustavia yksiköitä ryhtymään toimenpiteisiin ennustettujen ylitysten pienentämiseksi.</i>— <i>Mikäli loppuvuoden aikana osoittautuu, että yksiköiden toimenpiteet eivät ole riittäviä ja talousarviolitykset toteutuvat, tulee kaupunginvaltuuston hyväksyä ne viimeistään tilinpäätöksessä.</i>— <i>Suosittelemme, että todennäköisiksi osoittautuvat talousarviolitykset esitetään kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi jo ennen tilinpäätöksen käsittelyä.</i>

Talousarvion 2020 kehiksestä	Kaupunginhallitus on hyväksynyt talousarvion 2020 kehiksen 17.6.2019 <p>Talousarviokehiksen mukaan</p> <ul style="list-style-type: none">— Talousarviovalmistelun tavoitteeksi on asetettu vähintään nollatuloksen saavuttaminen, mikä edellyttää erityisiä toimenpiteitä.— Kehysvaiheessa on tasapainottamistarpeeksi talousarviovalmisteluun todettu 26 m€, kun toimintakatteen kasvu on ollut 4,4 % <p>Talousarvion 2020 valmistelu on raportointihetkellä kesken</p> <ul style="list-style-type: none">— Julkaistun laadinta-aikataulun mukaan pormestarin talousarvioesitys valmistuu 21.10.2019, on kaupunginhallituksen käsittelyssä 4.11.2019 ja kaupunginvaltuuston hyväksyttävänä 18.11.2019.
Tase-tarkastelu	<p>Kaupungin taseessa 31.12.2018 on kertyneitä ylijäämiä 517,6 milj. euroa</p> <ul style="list-style-type: none">— Vaikka kaupungin tulos toteutuisi ennustelun mukaisesti merkittävästi alijäämäisenä, ei tase-tarkastelu aiheuta velvoitetta talouden tasapainotustoimenpiteille. <p>Toiminnan ja talouden katsauksen 08/2019 mukaan kaupungin lainakannan ennustetaan tilinpäätöksessä 31.12.2019 olevan 790,2 m€</p> <ul style="list-style-type: none">— Kasvua edelliseen tilinpäätökseen on noin 130 m€— Lainakanta asukasta kohden on ennusteen mukaan 3.305 euroa, kun se edellisessä tilinpäätöksessä oli 2.847 euroa.— Kaupungin lainamäärä asukasta kohden on kasvanut vuosittain jo useamman vuoden ajan.
Keskeiset havainnot	<ul style="list-style-type: none">— <i>Kaupungilla ei ole kuntalain 110 §:n mukaista velvoitetta talouden tasapainotusohjelmalle.</i>— <i>Talousarviokehiksessä on huomioitu tarve tasapainoisen talousarvion laadinnalle vuodelle 2020.</i>— <i>Haluamme kuitenkin kiinnittää huomiota</i><ul style="list-style-type: none">— <i>kaupungin talouden kehitykseen ja asukaskohtaisen lainamäärän kasvuun viimeisten vuosien aikana mukaan luettuna tilikaudelle 2019 ennustettu, vuosisuunnitelmaa merkittävästi heikompi tulos sekä</i>— <i>konsernijohtajan katsauksessa todettuun seikkaan, että pääosa kaupungin menoista koostuu lakisääteisten palvelujen järjestämisestä, millä on vaikutusta talouden tasapainottamiseen etenkin, kun kaupungin asukasmäärän kasvu aiheuttaa palvelutarpeiden kasvua.</i>

Jakelu:

- Tarkastuslautakunta

© 2019 KPMG Oy Ab, a Finnish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative (“KPMG International”), a Swiss entity. All rights reserved.

The KPMG name and logo are registered trademarks or trademarks of KPMG International.